

ՄՊԱՍՎԵԼԻՔ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ

Ելնելով մարզի արդյունաբերության ներկա իրավիճակից, հեռանկարներից և հնարավորություններից, առաջիկա տարիներին մարզում արդյունաբերության զարգացման հիմնական ուղղությունները կհանդիսանան՝

- լեռնահանքային արդյունաբերությունը,
- էներգակիրների արտադրությունը
- մետալուրգիան,
- տեղեկատվական տեխնոլոգիաները,
- քիմիական արդյունաբերությունը,
- գյուղմթերքների վերամշակումը,
- թեթև արդյունաբերությունը,

2014-2017 թվականներին կանխատեսվող ավելի քան 93 մլրդ դրամի ներդրումների շնորհիվ Լոռու մարզի արդյունաբերական արտադրանքի ծավալը արդեն 2014 թվականին կհասի 100.0 մլրդ դրամի սահմանագիծը, իսկ 2017 թվականին՝ կանխատեսվում է մոտ 150.0 մլրդ դրամի արդյունաբերական արտադրանքի ծավալ:

Արդյունաբերության ոլորտում կանխատեսվող ներդրումների բաշխումն ըստ տարիների և արտադրության ճյուղերի

(միլիոն դրամ)

Արդյունաբերության ճյուղը	2014թ.	2015թ.	2016թ.	2017թ.	Ընդամենը 2014-2017թթ.
Հանքագործական արդյունաբերություն	10,250.0	10,250.0	10,250.0	10,250.0	41,000.0
Էներգետիկա	9,303.6	9,303.7	9,303.6	9,303.6	37,214.5
Մշակող արդյունաբերություն, որից.	1,852.5	1,969.2	1,519.2	1,519.2	6,860.0
✓ Մետալուրգիա	102.5	102.5	102.5	102.5	102.5
✓ Քիմիական արդյունաբերություն	1,300.0	1,300.0	1,300.0	1,300.0	5,200.0
✓ Մեքենաշինություն-սարքաշինություն	450.0	450.0			900.0
✓ Թեթև արդյունաբերություն		116.6	116.7	116.7	350.0
Տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ	4,100.0	4,100.0			8,200.0
ԸՆԴԱՄԵՆԸ ԻԹՅՈՒՆ	25,506.1	25,622.8	21,072.8	21,072.8	93,274.5

Էներգետիկա

Էներգետիկայի ոլորտում մինչև 2018 թվականը նախատեսվում է կառուցել (լրացուցիչ կառուցապատել) և շահագործման հանձնել 13 ՓՀԷԿ: Ներդրումների ընդհանուր ծավալը կկազմի 7,214.5 մլն դրամ, որի արդյունքում մարզում էլեկտրաէներգիայի տարեկան արտադրության ծավալը կաճի 55.2 մլն կՎտժ-ով, իսկ դրամային արտահայտությամբ՝ ավելի քան 900.0 մլն դրամով, կբացվեն մոտ 150 նոր աշխատատեղ: Նախատեսվում է նաև սկսել երկու խոշոր ՀԷԿ-երի («Շնող ՀԷԿ» և «ԼոռիԲերդ ՀԷԿ») շինարարությունը, մինչև 2018 թվականը կանխատեսվող ընդհանուր 30.0 մլրդ դրամ ներդրումներով: Ներկայումս մշակվում է նաև Լոռու մարզում հողմաէներգետիկայի հետագա զարգացման՝ նոր 20ՄՎտ հոգորությամբ հողմաէլեկտրակայանի կառուցման ծրագիր:

Տեղեկատվություն 2014-2017թթ. թվականներին կառուցելվելիք ՓՀԷԿ-երի վերաբերյալ

h/h	Շահագործվելիք ՓՀԷԿ-ի անվանումը	Շահագործ. մեկնարկի կանխատեսվող տարեթիվը	Դրվածքային հզորությունը (կՎտ)	Տարեկան արտադրանքը (մլն կՎտժ)	Ներդրումների ծավալը (մլն դրամ)
1.	Սահակյան ՓՀԷԿ-1	2014թ.	1,110.0	4.4	814.7
2.	Սահակյան ՓՀԷԿ-2	2014թ.	2,434.0	10.0	1,469.5
3.	Ձորագետ-5 ՓՀԷԿ	2013-2014թթ.	2,120.0	6.1	1,087.4
4.	Ձորագետ-6 ՓՀԷԿ	2013-2014թթ.	1,480.0	4.8	764.9
5.	Բազում ՓՀԷԿ	2014թ.	542.0	2.1	292.4
6.	Ստեփանավան-1 ՓՀԷԿ	2015թ.	961.0	4.4	372.4
7.	Ստեփանավան-2 ՓՀԷԿ	2014թ.	545.0	3.1	246.6
8.	Սեդվի-1 ՓՀԷԿ	2014թ.	313.0	1.2	514.5
9.	Սեդվի-2 ՓՀԷԿ	2014թ.	698.0	2.9	310.4
10.	Կաճաճկուտ ՓՀԷԿ	2014թ.	419.0	2.3	120.9
11.	Կարբի Ջրոս ՓՀԷԿ	2015թ. (գործող ՓՀԷԿ, հզորության ավելացում)	1,000.0	3.6	271.7
12.	Սպիտակ ջուր ՓՀԷԿ	2014թ.	378.0	2.98	57.4
13.	Մարցիգետ-1 ՓՀԷԿ	2016թ.	1,890.0	8.59	911.0
ԸՆԴԱՄԵՆԸ			13,890.0	56.47	7,233.8

Լեռնահանքային արդյունաբերություն

2010-2013 թվականներին լեռնահանքային արդյունաբերության ճյուղում իրականացված խոշոր ներդրումների արդյունքում մարզում առաջիկա չորս տարիներին կտրուկ կաճի հանքարդյունաբերության տեսակարար կշիռը՝ մոտ 7 անգամ կաճի ճյուղի արտադրության ծավալը, միայն պղնձի խտանյութի մասով, հասնելով տարեկան միջին 85.0 հազար տոննայի, դրամական արտահայտությամբ՝ ավելի քան 70.0 մլրդ դրամի:

Թեթև արդյունաբերություն

Մշակող արդյունաբերության այս ճյուղն առաջատար ճյուղերից մեկն է մարզի արդյունաբերական ընդհանուր ներուժի մեջ և շատ կարևոր դեր է խաղում մարզում գործազրկության նվազման (հատկապես կանանց շրջանում) և զբաղվածության խնդրի լուծման հարցում: Դրանք բացառապես կարի արտադրական ձեռնարկություններ են: Այժմ Լոռու մարզում թեթև արդյունաբերության ճյուղը ներկայանում է միայն 6-7 կարի արտադրական ձեռնարկություններով, որոնց մեծ մասը տեղակայված է մարզկենտրոն Վանաձորում («Գլորիա գլխամասային ֆաբրիկա», «Սարտոն», «ԴավԳար» ՍՊԸ-ներ, «Բազում Ֆիրմա» ԱԿ և այլն): Պետք է նշել, որ կարի արտադրական ձեռնարկությունները հիմնականում պահպանել են իրենց արտադրական հզորությունները ապահովելով 1500-ից ավելի մարդու մշտական աշխատանքով:

Ներկայումս մարզի կարի արտադրական ձեռնարկություններն իրենց գումարային հզորությամբ կարող են արտադրել տարեկան 1.7-2.0 միլիոն հատ հազուստ՝ կախված մոդելների բարդությունից, ապահովելով շուրջ 4000 մարդու մշտական աշխատանքով: Սակայն այժմ թեթև արդյունաբերական ընկերություններն աշխատում են մոտ 15% հզորությամբ:

Վերջին 4-5 տարիներին ներդրումներ ոլորտում իրականացվել են միայն «Գլորիա գլխամասային կարի ֆաբրիկա» ՍՊԸ-ում՝ շենք-շինություններ և տեխնոլոգիական սարքավորանք ձեռք բերելու նպատակով:

Ներկայումս Լոռու մարզի կարի արտադրական ձեռնարկությունների հիմնական խնդիրը սպառման շուկաներ գտնելն է:

Մշակող արդյունաբերության մեջ արտադրության ծավալների և որպես արդյունք տեսակարար կշռի զգալի աճ կարող են ապահովել նաև մեքենաշինության-սարքաշինության և սննդի արտադրության ենթաճյուղերը: Սննդի արդյունաբերության ենթաճյուղում մարզում գերակշռում է կաթի վերամշակման հատկապես պանրի արտադրությունը:

Մեքենաշինություն-սարքաշինություն

Մեքենաշինության-սարքաշինության ենթաճյուղի ընկերությունները հիմնականում պահպանել են իրենց տեխնիկական-տեխնոլոգիական, նաև կադրային ներուժը, որի արդյունքում ենթաճյուղը ցույց է տվել կայուն աճի ցուցանիշներ: Սակայն ենթաճյուղի զարգացման հիմնական գրավականն այսօր տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառումն է: Նախորդ ՄԶԾ-ով ներկայացվել էր առաջարկություն մարզում, մասնավորապես Վանաձորում տեխնոպարկի ստեղծման գաղափարը: 2012 թվականին միայն ՀՀ կառավարությունն իր արտահանմանն ուղղված ռազմավարական ծրագրերի իրականացմանն ուղղված միջոցառումների շարքում ընգրկեց Վանաձորում տեխնոլոգիական կենտրոնի հիմնումը: Վանաձոր քաղաքի ընտրությունը պայմանավորված է մի շարք կարևորագույն հանգամանքներով, այն է՝ նախկին արդյունաբերական հզորությունների, տեխնոլոգիական զարգացման առկա ներուժի, համապատասխան ֆիզիկական ենթակառուցվածքների, կրթական հաստատությունների և տեխնոլոգիական ավանդույթների առկայությունը:

Ըստ տարածաշրջանների մարզի արդյունաբերության անցած հինգ տարիների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ մարզի արդյունաբերության հիմնական ճյուղերում կապիտալ ներդրումներն էական փոփոխություններ են առաջացնում տարածաշրջանների արդյունաբերական արտադրանքի ծավալի տեսակարար կշիռներում: Դրա վառ օրինակն է «Սագամար» ընկերության կողմից Ստեփանավանում Արմանիսի ոսկի-բազմամետաղային հանքավայրի և լեռնահարստացուցիչ գործարանի շահագործման մեկնարկը՝ եթե Ստեփանավանի տարածաշրջանի արդյունաբերական արտադրանքի ծավալի տեսակարար կշիռը 2008թ-ին կազմել է 1.5%, ապա արդեն 2012թ-ին այն հասել է 8.4%-ի: Անցած հինգ տարիներին զգալի նվազել է Վանաձորի արդյունաբերության տեսակարար կշիռը՝ մոտ 6%-ով, որը պայմանավորված է մարզկենտրոնում քիմիական, թեթև արդյունաբերությունների, ինչպես նաև մեքենաշինության-սարքաշինության ճյուղերի ձեռնարկությունների կենտրոնացմամբ: Տեսակարար կշռի կայուն նվազում է արձանագրվել նաև Տաշիրի տարածաշրջանի դեպքում՝ ավելի քան 2 անգամ, որը նույնպես պայմանավորված է մեկ ճյուղի, տվյալ դեպքում կաթի վերամշակման ու կաթնամթերքի (պանրի) արտադրության կենտրոնացմամբ:

Առաջիկա 4 տարիներին, պայմանավորված «Թեղուտ» ՓԲԸ-ի գործարկմամբ, էլ ավելի կմեծանա Թումանյանի տարածաշրջանի արդյունաբերության տեսակարար կշիռը: Մարզի տարածաշրջանների արդյունաբերության հզորությունների համաչափ զարգացում 2014-2017 թվականներին չի կանխատեսվում: